

Олена А. Овечкіна
СТРУКТУРИЗАЦІЯ ПІДХОДІВ ДО ДОСЛІДЖЕННЯ СКЛАДНИХ
СОЦІАЛЬНИХ СИСТЕМ (ДИСКУСІЙНИЙ АСПЕКТ)

У статті розглянуто питання структуризації підходів до дослідження складних соціальних систем, перед усім соціально-економічних. Визначено ідентифікаційні ознаки належності найпоширеніших підходів і методів до міждисциплінарних чи трансдисциплінарних напрямів досліджень. Процесний, фрактальний, структурний методи охарактеризовано як методи-прийоми, що відповідають рівню міждисциплінарних досліджень. Доведено, що сукупність системного, синергетичного, діалектичного, еволюційно-генетичного підходів формує методологічну основу трансдисциплінарних досліджень. На рівні інтегрованої трансдисциплінарної методології кожен з означених підходів характеризується як підхід-метод. Впорядкована структура дослідницьких підходів і методів, що є спрямованою на поглиблене вивчення нелінійних, рухливих економічних систем, підтримує співвідношення між складністю дослідницьких задач і методологічними потенціалами певних підходів-прийомів і підходів-методів.

З метою забезпечення цілісності отриманого знання при застосуванні моно-, між-, та трансдисциплінарних досліджень, й надалі поступового створення інтегральної за своєю суттю теорії складних систем, сукупність діючих і нових підходів до їх вивчення, необхідно: по-перше, класифікувати за ознаками рівнів дисциплінарності досліджень, визначивши підходи-прийоми і підходи-методи; по-друге, враховувати відповідність їх методологічних потенціалів рівню складності поставлених дослідницьких задач. Наведена за визначеними ознаками (критеріями) структуризація дослідницьких підходів (методів) ніяким чином не применшує значущість кожного з них, а, навпаки, підкреслює можливість досягнення нового рівня економічних знань як інтеграційного ефекту (результату) їх доцільного впорядкування.

Ключові слова: монодисциплінарність, міждисциплінарність, трансдисциплінарність, методи-прийоми, підходи-методи, «мова» досліджень, методологічний потенціал, інтегрована система знань.